

Препоръка № Rec(2006)2 на Комитета на министрите на държавите-членки относно Европейските правила за затворите

(Приета от Комитета на министрите на 11 януари 2006 г. на 292-то заседание на заместник-министрите)

Комитетът на министрите, съгласно разпоредбите на член 15.b от Статута на Съвета на Европа,

като взе предвид Европейската конвенция за защита правата на човека и precedentното право на Европейския съд по правата на човека;

като взе предвид и работата, извършена от Европейския комитет

за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отношение или наказание, и по-конкретно стандартите, разработени в общите му доклади;

като напомня, че никой човек не трябва да бъде лишаван от свобода, освен като крайна мярка и в съответствие с предвиждана от закона процедура;

като подчертава, че изпълнението на наказания, свързани с лишаване от свобода, и режимът на затворниците налагат да се вземат предвид изискванията за безопасност, охрана и дисциплина, като същевременно в затворите се гарантират условия, които не накърняват човешкото достойнство и предлагат на затворниците смислена трудова дейност и програми за въздействие, като по този начин ги подготвят за реинтегрирането им в обществото;

като отчита важноста държавите-членки на Съвета на Европа да продължат да актуализират и съблюдают общите принципи по отношение на политиката им към затворите;

като отчита, че спазването на подобни общи принципи също така ще засили международното сътрудничество в тази област;

като отчита значимите социални промени, оказали влияние върху важните насоки на развитие в областта на наказателното право в Европа през последните две десетилетия;

като отново утвърждава стандартите, залегнали в препоръките на Комитета на министрите на Съвета на Европа, отнасящи се до конкретни аспекти от изправителната политика и практика, и по-конкретно Препоръка № R (89) 12 относно образованието в затворите, Препоръка № R (93) 6 относно затворническите и криминологичните аспекти на контрола на инфекциозните болести, вкл. СПИН, и други проблеми на здравеопазването в затворите, Препоръка № R (97) 12 относно персонала, отговарящ за прилагането на санкции и наказания, Препоръка № R (98) 7 относно етичните и организационните аспекти на здравеопазването в затворите, Препоръка № R (99) 22 относно пренаселеността в затворите и увеличаване на броя на затворниците, Препоръка № Rec(2003) 22 относно условното освобождаване (освобождаването под гаранция) и Препоръка № Rec(2003) 23 относно управлението на затворниците с доживотна или друга дългосрочна присъда от администрациите на затворите;

като взема предвид Минималните стандарти на ООН за третиране на лишените от свобода;

като отчита, че Препоръка № R (87) 3 на Комитета на министрите относно Европейските правила за затворите се нуждае от съществена редакция и осъвременяване, за да отговаря на насоките на развитие, настъпили в наказателната политика, практиката при изпълнение на наказанията и цялостното управление на затворите в Европа;

препоръчва правителствата на държавите-членки:

- да бъдат водени в тяхното законодателство, политика и практика от правилата, изложени в приложението към настоящата препоръка, която заменя Препоръка № R (87) 3 на Комитета на министрите относно Европейските правила за затворите;

- да се погрижат настоящата препоръка и придружаващият към текста коментар да бъдат преведени и разпространени сред широката общественост и по-специално сред съдебните органи, затворническия персонал и самите затворници.

Приложение към Препоръка № Rec(2006)2

Част I

Основни принципи

1. Човешките права на всички лишени от свобода трябва да се уважават.
2. Лишените от свобода запазват всички права, които не са им законно отнети с осъдително решение или с постановена мярка за неотклонение.
3. Ограниченията, налагани на лишените от свобода, не бива да превишават минимално необходимите, а трябва да съответстват на законовата цел, за която са наложени.
4. Условищата в затворите, които са в нарушение на човешките права на затворниците, не могат да бъдат оправдавани с липса на ресурси.
5. Животът в затвора трябва максимално да се доближава до положителните аспекти на живота в обществото.
6. Лишаването от свобода трябва да се управлява по такъв начин, че да улеснява реинтегрирането на лишените от свобода в едно свободно общество.
7. Необходимо е да се насърчава сътрудничеството с външни социални служби и, доколкото е възможно, ангажираността на гражданското общество в затворническия живот.
8. Затворническият персонал изпълнява важна обществена задача и затова набирането, обучението и условията на работа трябва да предоставя на тези служители възможност за поддържането на високи стандарти при грижата им за затворниците.
9. Всички затвори подлежат на редовни държавни инспекции и независим мониторинг.

Обхват и приложение

- 10.1 Европейските правила за затворите се прилагат по отношение на лица, които са с постановена от съдебен орган мярка за неотклонение или са лишени от свобода в следствие на осъдителна присъда.
- 10.2 По принцип лицата, които са с постановена от съдебен орган мярка за неотклонение или са лишени от свобода в следствие на осъдителна присъда, се настаняват само в затвори, т.е. на места за лишаване от свобода, предназначени само за лица от тези две категории.
- 10.3 Европейските правила за затворите се прилагат и за лица:
 - a. които са настанени в затвор по някаква друга причина; или
 - b. които са с постановена от съдебен орган мярка за неотклонение или са лишени от свобода в следствие на осъдителна присъда, и които по някаква причина са настанени на друго място.
- 10.4 За целите на настоящите правила всички лица, които са настанени в затвор или са задържани по посочения в параграф 10.3.б начин, се считат за затворници.
- 11.1 Деца под 18 години не се настаняват в затвори за възрастни, а в специални за целта заведения.
- 11.2 Ако деца по изключение бъдат настанени в затвор за възрастни, задължително се вземат специални мерки с оглед на техния статут и нужди.
- 12.1 Лица с психични заболявания или чието психично здраве не съответства на настаняването в затвор се

настаняват в специални за целта заведения.

12.2 Ако такива лица по изключение бъдат настанени в затвор, задължително се вземат специални мерки с оглед на техния статут и нужди.

13. Настоящите правила трябва да се прилагат безпристрастно, без дискриминация по каквото и да е признак като пол, раса, цвят на кожата, език, вероизповедание, политическо или друго убеждение, национален или социален произход, принадлежност към дадено национално малцинство, имуществено състояние, рождено или друго състояние.

Част II

Условия на лишаването от свобода

Приемане в затвора

14. Никое лице не бива да бъде приемано или държано в затвор като затворник без да има правомерно разпореждане за изпращането му в затвора по силата на националното законодателство.

15.1 При приемането в затвора веднага се записват следните данни за съответното лице:

- а. информация относно личността на лицето;
- б. причините за изпращането в затвора и основанията за това;
- в. денят и часът на приемането;
- г. описание на личните принадлежности на затворника, които се съхраняват съгласно правило 31;
- д. всички видими наранявания и оплаквания от предишно малтретиране; и
- е. като се спазват изискванията за поверителност на медицинските данни, информация за здравето на затворника, касаещо физическото, умственото или друго негово състояние.

15.2 При приемането в затвора на всички затворници се предоставя информация съгласно правило 30.

15.3 Веднага след приемането се изпраща известие за настаняването на затворника съгласно правило 24.9.

16. В най-кратък срок след приемането:

- а. предоставената при приемането на затворника информацията за здравословното му състояние трябва да се допълни с данните от лекарски преглед съгласно правило 42;
- б. трябва да се определи съответното ниво на сигурност на затворника съгласно правило 51;
- в. трябва да се определи заплахата за сигурност, която затворникът представлява съгласно правило 52;
- г. трябва да се оцени всяка налична информация за социалното положение на затворника, за да се уредят непосредствените му лични и социални нужди; и
- д. при затворниците с влезли в сила присъди да се предприемат необходимите стъпки за включването им в програми съгласно Част VIII от настоящите правила.

Разпределение и настаняване

17.1 Доколкото е възможно, затворниците се настаняват в затвори, намиращи се близо до техните домове или места за социална рехабилитация.

17.2 При разпределението на затворниците също така се вземат предвид и изискванията за текущи следствени

действия, сигурност и безопасност, както и необходимостта за осигуряване на подходящи режими за всички затворници.

17.3 Доколкото е възможно, се взема мнението на затворниците относно първоначалното им разпределение и всяко прехвърляне впоследствие от един в друг затвор.

18.1 Битовите условия на затворниците, и особено условията за спане, трябва да са съобразени със зачитането на човешкото им достойнство, трябва да осигуряват, доколкото е възможно, възможност за усамотение, и да отговарят на хигиените и здравословни изисквания, като се обръща необходимото внимание на климатичните условия, и особено на съдържанието на въздух на кубически метър, пространство, осветление, отопление и вентилация.

18.2 Във всички помещения, където затворниците живеят, работят или се събират:

а. прозорците трябва да са достатъчно големи, за да дават възможност на затворниците да четат или работят на естествено осветление при нормални условия и да позволяват влизането на свеж въздух, освен ако няма съответната климатична инсталация;

б. изкуствената светлина трябва да съответства на приетите технически стандарти; и

в. трябва да има сигнална система, чрез която затворниците да могат да установяват незабавна връзка с персонала на затвора.

18.3 Националното законодателство трябва да постанови специални минимални изисквания по отношение на посочените в параграф 1 и 2 изисквания.

18.4 Националното законодателство трябва да постанови механизъм, който да гарантира, че тези минимални изисквания няма да се нарушават поради пренаселеността в затворите.

18.5 В нормалния случай затворниците се настаняват за нощуване в индивидуални килии, освен в случаите, когато е за предпочитане от тях да нощуват в помещение с други затворници.

18.6 Затворниците се настаняват да живеят в общи помещения, само ако помещението е подходящо за тази цел и ако затворниците имат съвместимост един с друг.

18.7 Доколкото е възможно, на затворниците се предоставя възможност да избират при настаняване в общо помещение.

18.8 При вземането на решения за настаняването на затворниците в определени затвори или определени отделения на затвора се отчита нуждата да се настаняват:

а. неосъдените затворници отделно от осъдените;

б. затворниците от мъжки пол отделно от затворниците от женски пол; и

в. по-младите от по-възрастните затворници.

18.9 В изискванията за разделно настаняване, посочени в параграф 8, се допускат изключения с оглед на участието на затворниците в организирани общи дейности, но тези групи задължително трябва да бъдат разделени при нощуването им, стига те да не желаят да бъдат настанени заедно и администрацията на затвора не прецени, че това ще е в интерес на всички засегнати затворници.

18.10 Всички затворници се настаняват при условия на най-малки ограничителни охранителни мерки, съответстващи на риска от бягство или причиняване на вреди на себе си или останалите.

Хигиена

19. Всички помещения на всеки затвор трябва винаги да бъдат добре поддържани и чисти.

19.2 При приемане на затворници килиите или другите жилищни помещения, в които се настаняват, трябва да

бъдат чисти.

19.3 Затворниците трябва да имат лесен достъп до санитарни помещения с добри хигиенни условия и съобразени с правото на лично уединение.

19.4 Трябва да са осигурени необходимите помещения, където всеки затворник да може да се къпе и взема душ при подходящи за климата температури при възможност всеки ден, но не по-малко от два пъти седмично (или по-често, ако е необходимо) с оглед на поддържане на обща хигиена.

19.5 Затворниците трябва да поддържат себе си, облеклото си и спалните помещения чисти и спретнати.

19.6 Администрацията на затвора им предоставя необходимите средства за това, в т. ч. тоалетни принадлежности, както и почистващи инструменти и материали.

19.7 За санитарните нужди на жените трябва да се осигурят специални условия.

Дрехи и постелно бельо

20.1 На затворниците, които нямат подходящи собствени дрехи, се осигурява подходящо за климата облекло.

20.2 Такива дрехи не трябва да засягат тяхното достойнство или да ги унижават.

20.3 Всички дрехи се поддържат в добро състояние и се подменят при необходимост.

20.4 Не бива да се изисква от затворниците, на които е разрешено да излизат извън затвора, да носят дрехи, които ги идентифицират като затворници.

21. Всеки затворник разполага с отделно легло и съответното отделно постелно бельо, което трябва да бъде поддържано в добър вид и сменяно достатъчно често, за да се гарантира неговата чистота.

Хранене

22.1 На затворниците се осигурява питателна храна, като се взема предвид тяхната възраст, здравословно и физическо състояние, религия и естество на работа.

22.2 Изискванията към питателна храна, в т. ч. и минималното ѝ енергийно и белтъчно съдържание, се определя от националното законодателство.

22.3 Храната се приготвя и поднася при хигиенни условия.

22.4 Затворниците се хранят три пъти на ден – на разумни интервали между тях.

22.5 Затворниците трябва винаги да имат достъп до чиста питейна вода.

22.6 Промяна в диетата на даден затворник става по разпореждане от лекар или квалифицирана медицинска сестра по медицински причини.

Правна помощ

23.1 Всеки затворник има правото на правна помощ и администрацията на затвора е длъжна да осигури подходящи условия за достъп до такава помощ.

23.2 Затворниците могат да се консултират по всякакви правни въпроси с юрист по свой избор и за своя сметка.

23.3 При наличие на установена възможност за безплатна правна помощ администрацията на затвора е длъжна да посочи тази възможност на всички затворници.

Поверителни са консултациите, както и всякакъв тип комуникация, в т. ч. и кореспонденция, между затворника и

неговите юридически съветници по правни въпроси.

23.5 При изключителни обстоятелства съдебните органи имат право да налагат ограничения върху тази поверителност с цел да се предотврати тежко престъпление или съществени нарушения на сигурността и безопасността в затвора.

23.6; Затворниците трябва имат достъп или възможност да съхраняват документи, отнасящи се до техните дела.

Контакти с външния свят

24.1 На затворниците се разрешава да комуникират толкова често, колкото желаят, чрез писма, телефонни разговори или други форми на комуникация със семействата си, други лица или представители на външни организации, както и да имат свиждания с тях.

24.2 Комуникациите и свижданията може да подлежат на ограничения и наблюдение заради изисквания за текущи следствени действия, поддържане на ред, сигурност и безопасност, предотвратяване на престъпления и защита на жертвите на престъпления, но тези ограничения, вкл. конкретни ограничения, наложени от съдебните органи, трябва да позволяват минимално ниво на контакт.

24.3 Националното законодателство указва националните и международните органи и официални лица, до които не бива да се ограничава комуникацията на затворниците.

24.4 Мерките, вземани по отношение на свижданията, трябва да позволяват на затворниците да поддържат и развиват семейните си отношения по възможно най-нормален начин.

24.5 Администрацията на затвора съдейства на затворниците при поддържането на подходяща връзка с външния свят и за тази цел е длъжна да им предоставя подходящо социално подпомагане.

24.6 Получената информация за смъртта или сериозно заболяване на близък роднина своевременно се предава на затворника.

24.7 Ако обстоятелствата позволяват, затворникът получава разрешение да напусне затвора под ескорт или сам, за да посети болен роднина или да присъства на погребение, или по други хуманитарни причини.

24.8 Затворниците трябва да имат възможност своевременно да уведомят семействата си за лишаването им от свобода или прехвърлянето им в друг затвор, или за настъпило сериозно заболяване или нараняване.

24.9 При приемане на затворник администрацията на затвора своевременно уведомява (стига затворникът да не е помолил да не го правят) съпруга/съпругата или партньора на затворника или, ако затворникът не е женен/омъжена, най-близкия роднина, или друго посочено от затворника лице за смъртта или настъпило сериозно заболяване или сериозно нараняване на затворника, или за преместването му в лечебно заведение.

24.10 На затворниците се позволява редовно да се осведомяват за обществените събития, като се абонират или четат вестници, списания и други публикации, слушат радио или гледат телевизия, стига да не съществува специална забрана от страна на съдебните органи за ограничаване на това право в отделни случаи.

24.11 Администрацията на затвора осигурява възможността на затворниците да участват в избори, референдуми или други аспекти на обществения живот до толкова, доколкото това им право не е ограничено от националното законодателство.

24.12 На затворниците се позволява да комуникират с медиите, стига по основателни причини това да не е забранено с оглед на поддържане на сигурността и безопасността, обществен интерес или защита на неприкосновеността на жертвите, останалите затворници или затворническия персонал.

Затворнически режим

25.1 Режимът на всички затворници предлага балансирана програма с дейности.

25.2 Този режим позволява на затворниците да прекарват толкова часове дневно навън, колкото е необходимо за нормално човешко и социално общуване.

25.3 Този режим също така трябва да отговаря на социалните нужди на затворниците.

25.4 Особено внимание се обръща на нуждите на затворниците, които са преживели физическо, психическо или сексуално насилие.

Работа

26.1 Към работата в затвора се подхожда като положителен елемент от затворническия режим и не трябва да се използва като наказание.

26.2 Администрацията на затвора се стреми да осигурява достатъчно полезна работа.

26.3 Доколкото това е възможно, предоставената работа трябва да бъде от такъв характер, че да поддържа и увеличава способността на затворниците да си изкарват прехраната след освобождаването им.

26.4 В съответствие с правило 13 затворниците не трябва да бъдат дискриминирани въз основа на пола им по отношение на вида на предоставената работа.

26.5 Работа, включваща някакво професионално обучение, трябва да се предлага на затворници, които могат да се възползват от нея и особено на млади затворници.

26.6 Затворниците имат правото да избират вида работа, в която желаят да участват, но съобразена с наличните ресурси, подходящ професионален подбор и изискванията за поддържане на ред и дисциплина в затвора.

26.7 За да подготвят затворниците за нормален трудов живот, организацията и методите на работа в местата за лишаване от свобода трябва да наподобяват в рамките на възможното организацията и методите на подобна работа в обществото.

26.8 Въпреки че постигането на финансова печалба от производствената дейност в местата за лишаване от свобода може да допринесе за издигане на стандартите и подобряване качеството и пригодността на обучението, интересите на затворниците не трябва да бъдат подчинени на тази цел.

26.9 Работата за затворниците се предоставя във или извън затвора от администрацията на затвора или самостоятелно, или в сътрудничество с частни фирми.

26.10 Във всички случаи трябва да съществува система за справедливо възнаграждение на труда на затворниците.

26.11 На затворниците се разрешава да харчат поне част от своите доходи за одобрени предмети за лично ползване, както и да предоставят част от своите доходи на семействата си.

26.12 Затворниците може да се насърчават да спестяват част от доходите си, като спестената сума им се предоставя при освобождаването или да се използва за други одобрени цели.

26.13 Безопасността и хигиената на труд на затворниците трябва да са подходящи и не трябва да са по-малко строги от тези, които се предоставят на работещите отвън.

26.14 Трябва да е предвидено затворниците да се обезщетяват при производствена злополука, включително професионално заболяване, при условия не по-малко благоприятни от тези, предоставени от закона на работещите на свобода.

26.15 Максималната дневна или седмична продължителност на труда на затворниците ще се определя в съответствие с местните правила и обичаи, регулиращи труда на свободните работници.

26.16 Затворниците трябва да имат най-малко един почивен ден в седмицата и достатъчно време за обучение и други дейности.

26.17 Доколкото е възможно, работещите затворници трябва да бъдат включени в националните социалноосигурителни системи.

Упражнения и отдих

27.1 На всеки затворник се предоставя възможност за най-малко един час упражнения на ден на открито, ако позволяват атмосферните условия.

27.2 При неблагоприятно време се осигуряват алтернативни условия за упражнения на затворниците.

27.3 Добре организирани дейности, насърчаващи поддържането на добра физическа форма и предлагащи подходящи условия за упражнения и отдих, представляват неразделна част от режима в затвора.

27.4 Администрацията на затвора трябва да улеснява тези дейности, като предлага подходящи съоръжения и екипировка.

27.5 Администрацията на затвора трябва да се погрижи за организирането на специални дейности за затворниците, които се нуждаят от тях.

27.6 Необходимо е да се предлагат възможности за отдих, в т. ч. спорт, игри, културни дейности, хобита и други занимателни дейности, и, доколкото е възможно, да се позволява на затворниците сами да ги организират.

27.7 На затворниците трябва да се позволява да се обединяват по време на упражнения и с цел участието им в дейности по време на отдих.

Образование

28.1 Всеки затвор трябва да търси възможност да предоставя достъп до образователни програми за всички затворници, като тези програми да са колкото се може по-всестранно насочени и да отговарят на индивидуалните нужди на затворниците, вземайки предвид техните желания.

28.2 Предимство се дава на затворници, които имат нужда да развият умения за четене и смятане и които нямат основно или професионално образование.

28.3 Трябва да се обръща особено внимание на образованието на младите затворници и затворниците със специални нужди.

28.4 Образованието не бива да има по-нисък статут в затворническия режим от полагания труд и затворниците не трябва да се ощетяват финансово или по друг начин за това, че отделят време за образование.

28.5 Всяко място за лишаване от свобода трябва да разполага с библиотека, достъпна за всички затворници и снабдена с богат асортимент от развлекателни и образователни ресурси, книги и други средства.

28.6 Доколкото е възможно, затворническата библиотека се сформира в сътрудничество с местните библиотечни служби.

28.7 Доколкото това е възможно, образованието на затворниците трябва:

а. да бъде интегрирано със система на страната за общо образование и професионално обучение, така че след освобождаването им да продължат образованието и професионалното си обучение без затруднения; и

б. да се провежда под надзора на външни образователни институции.

Свобода на мисълта, съвестта и вероизповеданието

29.1 Свободата на мисълта, съвестта и вероизповеданието на затворниците трябва да се уважава.

29.2 Затворническият режим трябва да се организира по такъв начин, че да позволява на затворниците да упражняват вероизповеданието си и да следват убежденията си, да участват в служби или събрания, ръководени от одобрени представители на съответната религия или убеждения, да имат свиждания насаме с представителите на съответната религия или убеждения, както и да притежават книги или литература, свързани с тяхната религия или убеждения.

29.3 Затворниците не могат да бъдат задължавани да упражняват някоя религия или убеждения, да посещават служби или събрания, да участват в религиозни церемонии или да имат свиждания с представител на каквато и да е религия или убеждения.

Информираност

30.1 При приемането в затвора, а след това толкова често, колкото е необходимо, всички затворници трябва да бъдат информирани в писмен и устен вид на език, който разбират, относно правилата, уреждащи дисциплината в затвора, както и техните права и задължения в затвора.

30.2 На затворниците трябва да им е позволено да съхраняват писмен екземпляр от тази информация.

30.3 Затворниците трябва да получават информация относно хода на делата им, ако са осъдени, срока за лишаване от свобода и възможностите за предсрочно освобождаване.

Лична собственост на затворниците

31.1 Личната собственост, която вътрешният правилник на затвора не разрешава да бъде задържана от затворниците, се приема за съхранение при приемането в затвора.

31.2 Затворникът, чиято лична собственост е отнета за съхранение, подписва документ с опис на собствеността.

31.3 Администрацията на затвора трябва да вземе мерки да съхрани личната собственост в добро състояние.

31.4 Ако възникне необходимост да се унищожи някоя част от личната собственост, това се записва и се информира затворникът.

31.5 Като се спазват изискванията за поддържане на хигиена, вътрешен ред и сигурност, затворниците имат право да купуват или получават по друг начин стоки, в т. ч. храна и напитки за собствена употреба на цени, които не са неестествено по-високи от цените в свободното общество.

31.6 Ако затворник донесе със себе си някакви лекарства, лекарят решава как да бъдат използвани те.

31.7 При разрешаване на затворниците да задържат при себе си лична собственост администрацията на затвора съдейства на затворника за съхраняването ѝ.

Преместване на затворници

32.1 При преместване на затворници от един в друг затвор или на други места, като например съд или лечебно заведение, те се излагат пред погледа на обществеността възможно най-малко и задължително се вземат подходящи предпазни мерки за гарантиране на анонимността им.

32.2 Забранява се транспортирането на затворници в превозни средства, които не са добре проветрени или осветени или биха подложили по какъвто и да е друг начин затворниците на ненужни физически трудности или унижение на тяхното достойнство.

32.3 Транспортирането на затворници се осъществява за сметка и под ръководството на органи на властта. Освобождаване на затворници

33.1 Всички затворници се освобождават без отлагане при изтичане на срока на присъдата им или по нареждане на друг орган.

33.2 Задължително се записват датата и часът на освобождаване.

33.3 Всички затворници могат да се ползват от мерки за подпомагане на тяхното връщане към свободното общество след освобождаването.

33.4 При освобождаване на затворника всички негови вещи и пари, взети на съхранение, му се връщат, с изключение на случаите, в които е било разрешено теглене на пари или изпращане на такива вещи извън

затвора или по хигиенни съображения е било преценено за необходимо унищожаването на някой предмет.

33.5 Затворникът подписва разписка за върнатата лична собственост.

33.6 При предварително уредено освобождаване на затворника се предлага медицински преглед съгласно правило 42 възможно най-близо до датата на освобождаване.

33.7 Необходимо е да се вземат мерки, за да може след освобождаването затворниците да получат при необходимост подходящи документи и удостоверения за самоличност, както и помощ при намиране на подходящо жилище и работа.

33.8 Освободените затворници следва също така да получат първоначални средства за съществуване, удобни и подходящи дрехи, съответстващи на климата и сезона, и да имат достатъчно средства за пътуването си.

Жени

34.1 Наред със специалните условия в настоящите правила относно затворниците от женски пол, администрацията на затвора трябва да обръща особено внимание на изискванията към физическите, професионалните, социалните и психологическите нужди на жените при вземането на решения, засягащи някой аспект на престоя им в местата за лишаване от свобода.

34.2 Необходимо е да се вземат специални мерки, за да се предостави достъп на жените затворници, които имат съответните нужди в случаите, посочени в правило 25.4, до специализирано обслужване.

34.3 На бременните жени затворници трябва да бъде разрешавано да родят извън затвора, но ако детето се роди в затвора, администрацията на затвора трябва да осигури необходимата помощ и условия.

Деца, лишени от свобода

35.1 В изключителни случаи, когато деца под 18 години са настанени в затвор за възрастни, администрацията на затвора трябва да гарантира, че наред с обслужването, предоставяно на всички затворници, децата-затворници ще имат достъп и до социално, психологическо и образователно обслужване, религиозни грижи и програми за отдих или съответните им еквиваленти, предоставяни на децата в свободното общество.

35.2 На всеко дете-затворник, подлежащо на задължително образование, му се осигурява достъп до това образование.

35.3 Задължително се осигурява допълнителна помощ на деца, освободени от затвора.

35.4 При настаняване на деца в затвор, те трябва да се държат в част от затвора, която е отделена от частта, използвана от възрастните затворници, освен ако се прецени, че отделянето не е в интерес на детето.

Новородени

36.1 Новородените имат право да останат с родителя си в затвора, когато се прецени, че това е в интерес на въпросното дете. Тези деца не трябва да се третират като затворници.

36.2 Когато на новородените е разрешено да останат в затвора със своя родител, необходимо е да бъдат създадени специални условия за детски ясли с квалифициран персонал, в които децата да прекарват времето си, когато родителят е ангажиран с дейност, в която не се допуска присъствието на деца.

36.3 Необходимо е да се задели специално жилищно помещение, което да удовлетворява социалните нужди на новородените.

Чужди граждани

37.1 Затворниците, които са чужди граждани, се информират без отлагане за правото им да поискат среща и да им бъдат предоставени разумни условия за връзка с дипломатически или консулски представител на тяхната държава.

37.2 На затворниците, които са граждани на държави без дипломатически или консулски представителства в страната, както и на бежанци или лица без гражданство, трябва да им бъде разрешен достъп до подобни възможности да контактуват с дипломатически представител на държава, представляваща техните интереси или пък с национални или международни органи, чиито задачи са да защитават интересите на подобни лица.

37.3 В интерес на настанените в затвора чужди граждани със специални нужди администрацията на затвора трябва да оказва пълно сътрудничество на дипломатическите или консулските лица, представляващи тези затворници.

37.4 На затворниците, които са чужди граждани, се предоставя конкретна информация за ползване на правна помощ.

37.5 На затворниците, които са чужди граждани, се предоставя информация за възможността да поискат изпълнението на присъдата им да бъде прехвърлено в друга държава.

Етнически или езикови малцинства

38.1 Необходимо е да се вземат специални мерки за удовлетворяване на нуждите на затворниците, принадлежащи към етнически или езикови малцинства.

38.2 Доколкото това е възможно, не трябва да се забранява продължаването в затвора на културните практики на различните групи.

38.3 Езиковите нужди се удовлетворяват, като се ползват услугите на компетентни преводачи и се предоставят писмени материали на всички езици, използвани в даден затвор.

Част III

Здраве

Здравеопазване

39. Администрацията на затвора е длъжна да се грижи за здравето на всички затворници, за които отговаря.

Организация на здравеопазването в затворите

40.1 Медицинската служба в затвора трябва да бъде организирана в тясна връзка с местната здравна администрация или със съответните служби на местно или национално равнище.

40.2 Политиката на затворите по отношение на здравеопазването трябва да е интегрирано и съвместимо с националната здравна политика.

40.3 Затворниците трябва да имат достъп до здравното обслужване в страната, без да бъдат дискриминирани въз основа на правния им статут.

40.4 Медицинските служби в затвора трябва да се стремят да открият и лекуват физическите или психическите заболявания и недостатъци, от които страдат затворниците.

40.5 За тази цел всички необходими медицински, хирургически и психиатрични услуги, които се намират в дадената общност, трябва да бъдат предоставени на нуждаещия се затворник.

Медицински и здравен персонал

41.1 Всеки затвор трябва да бъде обслужван от поне един квалифициран общопрактикуващ лекар.

41.2 Необходимо е да се вземат мерки, за да се гарантира, че квалифициран лекар може да окаже бърза медицинска помощ при спешни случаи.

41.3 Затворите без постоянно назначен лекар трябва редовно да се посещават от лекар на непълен работен ден.

41.4 Всеки затвор трябва да разполага с персонал, който е обучен да оказва медицинска помощ.

41.5 На всеки затворник трябва да бъде осигурено обслужване от квалифициран стоматолог и оптик.

Задължения на лекаря в затвора

42.1 Лекар или подчинена на даден лекар квалифицирана медицинска сестра проверяват всеки затворник възможно най-скоро след приемането му в затвора и го преглеждат, стига това да не е очевидно ненужно.

42.2 Лекарят или подчинената на даден лекар квалифицирана медицинска сестра преглеждат затворника при освобождаването му, ако той е пожелал това, но те са длъжни да преглеждат затворниците винаги, когато е необходимо.

42.3 При преглеждане на затворник лекарят или подчинената на даден лекар квалифицирана медицинска сестра трябва да обърнат внимание на следното:

- а. спазване на обичайните правила за поверителност на медицинската информация;
- б. диагностициране на физически или психически заболявания и вземане на всички необходими мерки за лечението им, както и за продължаване на съществуващо лечение;
- в. записване и докладване на съответните органи за всеки знак или признак за насилие към затворниците;
- г. справяне с абстиненцията в следствие на злоупотреба с наркотици, медикаменти или алкохол;
- д. идентифициране на всякакъв психологически или друг стрес, причинен от лишаването от свобода;
- е. изолиране на затворници, за които има съмнения, че са носители на инфекциозни или заразни заболявания, докато трае заразата и осигуряване на подходящо лечение;
- ж. гарантиране, че HIV-позитивните затворници не са изолирани само поради тази причина;
- з. отбелязване на физическите или психическите недостатъци, които биха възпрепятствали ресоциализация след освобождаването;
- и. определяне на годността на всеки затворник за работа и физически упражнения; и
- й. договаряне с обществени организации продължаване на необходимото лечение на някое физическо или психическо заболяване след освобождаването, ако затворниците са съгласни на това.

43.1 Лекарят трябва да се грижи за физическото и психическото здраве на затворниците и да преглежда при условия и с периодичност, съответстващи на местните здравни стандарти, всеки болен затворник, всеки затворник, който се оплаква от заболяване или нараняване, и всеки затворник, който е предмет на специално внимание.

43.2 Лекарят или подчинената на даден лекар квалифицирана медицинска сестра трябва да обръщат особено внимание на здравословното състояние на държаните в единична изолация затворници, да ги посещават ежедневно и да им осигуряват своевременна медицинска помощ и лечение по искане на самите затворници или персонала на затвора.

43.3 Лекарят е длъжен да докладва на началника на затвора, когато смята, че физическото или психичното здраве на даден затворник е сериозно застрашено от продължителното лишаване от свобода или от някое от условията на затвора, в т. ч. условията на единична изолация.

44. Лекарят или друго компетентно лице трябва редовно да проверява, събира информация с други средства, ако е уместно, и да дава съвети на началника на затвора относно:

- а. количеството, качеството, приготвянето и поднасянето на храната и водата;

б. хигиената и чистотата на местата за лишаване от свобода и на затворниците;

в. санитарните възли, отоплението, осветлението и вентилацията на местата за лишаване от свобода; и

г. пригодността и чистотата на затворническите дрехи и постелното им бельо.

45.1 Началникът на затвора е длъжен да вземе под внимание докладите и съветите, предоставени му от лекаря или друго компетентно лице съгласно правило 43 и 44, и при съгласие с дадените препоръки своевременно да предприеме мерки за въвеждането им.

45.2 Ако препоръките на лекаря не са от компетентността на началника на затвора или той не е съгласен с тях, началникът на затвора е длъжен своевременно да предаде съветите на лекаря и да предостави свой личен доклад до по-висшестоящ орган.

Осигуряване на здравно обслужване

46.1 Болните затворници, които се нуждаят от специално лечение, трябва да бъдат преместени в специализирани здравни заведения или в граждански болници, когато лечението не може да се проведе в затвора.

46.2 Ако някой затвор има собствено болнично заведение, то трябва да разполагат с необходимия персонал и оборудване, за да предоставя подходящи грижи и лечение на насочените към него затворници.

Психично здраве

47.1 За наблюдение и лечение на затворници, страдащи от душевни разстройства или увреждания, които не попадат в категорията на правило 12, трябва да има специализирани заведения или отделения под медицински надзор.

47.2 Медицинската служба на затвора е длъжна да се грижи за психиатричното лечение на всички затворници, които имат нужда от такова, и да обръща специално внимание на предотвратяване на случаите на самоубийство.

Други медицински въпроси

48.1 Затворниците не могат да бъдат подлагани на каквито и да било експерименти без тяхното съгласие.

48.2 Забраняват се всякакви експерименти върху затворници, които могат да им нанесат физически увреждания, психични разстройства или други вреди.

Част IV

Вътрешен ред

Общ подход към вътрешния ред

49. Вътрешният ред в затвора се поддържа, като се вземат под внимание изискванията за сигурността, безопасността и дисциплината и същевременно на затворниците се предоставят битови условия, съобразени със зачитането на човешкото им достойнство, и се предлага пълна програма дейности съгласно правило 25.

50. Като се вземе предвид нуждата от вътрешен ред, сигурност и безопасност, на затворниците се позволява да обсъждат теми, свързани с общите условия на лишаването им от свобода, и се насърчават да разговарят с администрацията на затвора по тези въпроси.

Сигурност

51.1 Мерките за сигурност, които се прилагат по отношение на индивидуални затворници, не трябва да превишават минимално необходимите за гарантиране на тяхното сигурно лишаване от свобода.

51.2 Сигурността, осигурена с физически бариери и други технически средства, се допълва и от динамична

охрана чрез надзорен персонал, познаващ управляваните от него затворници.

51.3 Възможно най-скоро след приемането им в затвора се изготвя оценка на затворниците, за да се определи:

- а. риска, който ще представляват за обществото, ако успеят да избягат;
- б. риска от бягство, планирано самостоятелно или с външна помощ.

51.4 След изготвянето на оценката всеки затворник се държи при такива условия на сигурност, каквито съответстват на нивата на риск.

51.5 Необходимото ниво на сигурност се преразглежда на определени интервали от време, докато трае излежаването на присъдата.

Безопасност

52.1 Веднага най-скоро след приемането им в затвора се изготвя оценка на затворниците, за да се определи дали представляват риск за останалите затворници, затворническия персонал или други лица, работещи или посещаващи затвора, или дали има вероятност да причинят вреди сами на себе си.

52.2 Необходимо е да се утвърдят процедури, които гарантират безопасността на затворниците, затворническия персонал и всички посетители на затвора, за да се сведе до минимум риска от насилие и други събития, застрашаващи безопасността.

52.3 Необходимо е да се полагат всички усилия, за да могат всички затворници да участват пълноценно в ежедневните дейности при пълна безопасност.

52.4 Затворниците трябва да имат възможност да се свързват със затворническия персонал по всяко време, включително и през нощта.

52.5 В затворите трябва задължително да се спазват националните закони, свързани със здравеопазването и безопасността.

Специални мерки за повишена сигурност или безопасност

53.1 Специални мерки за повишена сигурност или безопасност се прилагат само при извънредни обстоятелства.

53.2 Необходимо е да се следват ясни процедури, когато се налага прилагането на подобни мерки по отношение на някой затворник.

53.3 Естеството на тези мерки, продължителността и основанийето им за прилагане се определят в националното законодателство.

53.4 Прилагането на специални мерки във всеки отделен случай подлежат на одобрение от компетентния орган за определен период от време.

53.5 Всяко решение за удължаване на одобрения период от време подлежи на ново одобрение от компетентния орган.

53.6 Специалните мерки за сигурност се прилагат за отделни лица, а не за групи затворници.

53.7 Всеки затворник, подложен на такива специални мерки, има правото да се оплаче съгласно условията, посочени в правило 70.

Обiskiране и контрол

54.1 Необходимо е да се утвърди подробна процедура, която да бъде следвана от персонала при обiskiране на:

а. всички места, където затворниците живеят, работят или се събират;

б. затворниците;

в. посетителите и вещите им; и

г. затворническия персонал.

54.2 Ситуациите, при които са необходими обиски, и естеството им се определят в националното законодателство.

54.3 Затворническият персонал трябва да бъде обучен да извършва обиск така, че да открива и предотвратява всякакви опити за бягство или укриване на контрабандни стоки, като същевременно зачита достойнството на обискваните и личните им вещи.

54.4 Обискваните лица не бива да бъдат унижавани с процедурата на обиска.

54.5 Обиск се извършва само от служебно лице от същия пол.

54.6 Затворническият персонал няма право да извършва вътрешен физически обиск на телата на затворниците.

54.7 Всеки интимен преглед, свързан с процедура на обиск, се извършва само от медицинско лице.

54.8 Затворниците са длъжни да присъстват при обискване на личната им собственост, освен ако техниките за проверка или потенциална заплаха за затворническия персонал да не позволява това.

54.9 Задължението да се защитава сигурността и безопасността трябва да е пропорционално на изискването за необезпокояваност на посетителите.

54.10 Процедурите за контрол на служебни посетители като адвокати, социални работници, медицински лица и др. подлежат на допълнително уточнение с институциите, които представляват, за да се гарантира баланс между осигуряването на защита и безопасност и правото на запазване на поверителността на достъпа при служебното посещение.

Престъпни деяния

55. Предполагаемо престъпно деяние в затвора се разследва по същия начин както в свободното общество и мерките срещу него се вземат съгласно националното законодателство.

Дисциплина и наказания

56.1 Дисциплинарни мерки трябва да се прилагат като последна мярка.

56.2 Доколкото е възможно, администрацията на затвора трябва да използва механизмите на възстановяване и медиация при разрешаване на спорове със и между затворници.

57.1 Като дисциплинарно нарушение може да бъде определено единствено поведението, което представлява заплаха за вътрешния ред, сигурност и безопасност.

57.2 Националното законодателство следва да определи:

а. действията и бездействията на затворниците, представляващи дисциплинарни нарушения;

б. процедурите, които трябва да се следват при разглеждане на случаи и дисциплинарни нарушения;

в. вида и продължителността на наказанието, които може да бъдат наложени;

г. органите, които са компетентни да налагат такива наказания; и

д. органите, пред които може да бъде обжалвано налагането на наказанието, и достъпа до тях.

58. Всяко обвинение в нарушаване на правилата за дисциплина от някой затворник се съобщава своевременно на компетентния орган, който е длъжен да го разследва без ненужно протакане.

59. Затворниците, срещу които има повдигнати дисциплинарни обвинения:

а. трябва своевременно да бъдат подробно уведомени на език, който разбират, за естеството на обвиненията срещу тях;

б. трябва да имат достатъчно време и условия да подготвят защитата си;

в. трябва да имат възможност да се защитават сами или чрез правна помощ, когато това се изисква от интересите на правосъдието;

г. трябва да имат възможност да изискат явяването на свидетели, както и правото лично да ги разпитват или да бъдат разпитвани от тяхно име; и

д. трябва да имат възможност свободно да се ползват от услугите на преводач, ако не разбират или не говорят езика, използван на заседанието.

60.1 Всяко наказание, налагано при установяване вината за извършено дисциплинарно нарушение, трябва да отговаря на националното законодателство.

60.2 Тежестта на наказанието трябва да съответства на извършеното нарушение.

60.3 Забраняват се колективните наказания, телесните наказания, наказанията чрез затваряне в тъмна килия и всички други форми на нечовешко или унижително наказание.

60.4 Наказанието не трябва да включва пълна забрана за връзка със семейството.

60.5 Единичната изолация се налага като наказание само в изключителни случаи и за определен период от време, който трябва да бъде възможно най-кратък.

60.6 Забранява се прилагането на средства за усмиряване като форма на наказание.

61. Затворник, който е намерен за виновен за дисциплинарно нарушение, има правото да обжалва решението пред компетентен и независим висшестоящ орган.

62. Забранява се ангажирането или предоставянето на правомощия на затворник да налага дисциплинарни мерки.

Двойно наказване

63. Забранява се наказването на затворник два пъти за едно и също действие или поведение.

Използване на сила

64.1 Затворническият персонал не трябва да използва сила срещу затворници, освен при самозащита или в случаи на опити за бягство или активна или пасивна физическа съпротива на заповед, основаваща се на закона, и то само като последна мярка.

64.2 Силата не трябва да превишава минимално необходимата и трябва да се използва за възможно минимално кратко време.

65. Необходимо е да се утвърдят подробни процедури за използването на сила, включително:

а. различните видове сила, която може да се използва;

- б. обстоятелствата, при които може да се използва всеки вид сила;
- в. членовете на персонала, които имат право да използват различните видове сила;
- г. нивото на правомощия, необходимо преди използването на сила; и
- д. докладите, които се изготвят след употребата на сила.

66. Персоналът, който има директен досег със затворниците, трябва да е обучен на техники, предоставящи минимална употреба на сила при усмиряване на агресивни затворници.

67.1 Само при изключителни обстоятелства се използва персонал на други правоприлагащи органи за справяне със затворници на територията на затвора.

67.2 Необходимо е да се сключи формално споразумение между администрацията на затвора и други правоприлагащи органи, освен ако местното законодателство вече да не е уредило тези взаимоотношения.

67.3 Това споразумение трябва да урежда:

- а. обстоятелствата, при които членове на други правоприлагащи органи могат да влизат на територията на затвора за справяне с възникнал конфликт;
- б. обема на правомощията, с които разполагат тези правоприлагащи органи, докато се намират на територията на затвора, както и техните взаимоотношения с началника на затвора;
- в. различните видове сила, която могат да употребяват членовете на тези правоприлагащи органи;
- г. обстоятелствата, при които може да се използва всеки вид сила;
- д. нивото на правомощия, необходимо преди използването на сила; и
- е. докладите, които се изготвят след употребата на сила.

Средства за усмиряване

68.1 Забранява се използването на вериги и железни топки.

68.2 Забранява се използването на белезници, усмирителни ризи и други средства за ограничаване на движенията, с изключение:

- а. при необходимост като предпазна мярка срещу бягство по време на преместване на затворниците, при условие че бъдат снемани, когато затворникът се явява пред съдебен или административен орган, освен ако този орган не вземе друго решение; или
- б. по нареждане на началника на затвора, при положение че всички други методи за контрол не дават резултат, за да бъде предпазен затворникът от самонараняване, нараняване на други лица или за да се предотвратят сериозни имуществени щети; в такива случаи началникът незабавно уведомява лекаря и докладва на висшестоящия орган.

68.3 Средства за усмиряване не трябва да се прилагат за по-дълго време, отколкото е абсолютно необходимо.

68.4 Начинът на използване на средства за усмиряване се посочва от националното законодателство.э

Оръжия

69.1 Освен в случай на извънредно положение, затворническият персонал няма правото да носи смъртоносни оръжия на територията на затвора.

69.2 Забранява се откритото носене на други оръжия, вкл. гумени палки, от лица, които влизат в контакт със

затворниците на територията на затвора, освен ако се изисква с оглед на сигурността и безопасността при справянето с възникнал инцидент.э

69.3 Не трябва да се предоставя оръжие на затворническия персонал, освен ако той не е специално обучен да си служи с него.

Молби и оплаквания

70.1 Затворниците трябва да имат възможност поотделно или групово да подават молби или оплаквания до началника на затвора или до друг компетентен орган.

70.2 Ако се сметне, че медиацията е подходяща мярка, тази възможност трябва да се използва първа.

70.3 Ако дадена молба или оплакване не е удовлетворена, затворникът трябва да бъде уведомен за причините за това и има правото да обжалва молбата или оплакването пред независим орган.

70.4 Забранява се наказването на затворници за това, че са подали молба или оплакване.

70.5 Компетентните органи са длъжни да разгледат всички писмени оплаквания от близки на затворник, когато имат основания да вярват, че са нарушени правата на затворника.

70.6 Адвокат или организация не могат да подава оплакване относно благосъстоянието на затворниците от името на затворник, ако въпросният затворник не е дал съгласието си за това.

70.7 Затворниците имат право да търсят правни съвети по отношение на оплаквания и процедури за обжалване, както и правна помощ, когато интересите на правосъдието изискват това.э

Част V

Администрация и персонал на затвора

Работата в затвора като общественополезна дейност

71. За затворите отговарят държавни органи, различни от военните, полицейските или следствените служби.

72.1 Затворите се управляват в рамките на етичен контекст, който признава задължението всички затворници да се третират хуманно и със зачитане на присъщото за всяко човешко същество достойнство.

72.2 Затворническият персонал трябва ясно да изразява идеята на целенасоченост на затворническата система. Администрацията, от своя страна, трябва да осигурява ръководството по отношение на начините за постигане на тази цел.

72.3 Задълженията на персонала не се свеждат само до охрана, а трябва да вземат под внимание и нуждата за улесняване на реинтеграцията на затворниците в обществото след излежаване на присъдата чрез прилагане на програма за положителни грижи и помощ.

72.4 Персоналът трябва да работи, като спазва високи професионални и лични стандарти.

73. Администрацията на затвора трябва да обръща специално внимание на спазването на правилата, отнасящи се до персонала.

74. Администрацията трябва да обръща специално внимание на взаимоотношенията между персонала, който има непосредствена връзка със затворниците, и затворниците, за които отговаря този персонал.

75. Затворническият персонал трябва винаги да се държи и да изпълнява задълженията си по такъв начин, който дава на затворниците добър пример и им вдъхва уважение.

Подбор на затворническия персонал

76. Затворническият персонал трябва да се подбира внимателно, да получава адекватно обучение както при

постъпването, така и редовно по време на службата, да получава възнаграждение подобаващо за професионалисти и да се ползва с уважавано в гражданското общество.

77. При подбор на нов персонал администрацията на затвора трябва да набляга на нуждата от почтеност, хуманност, професионализъм и това дали кандидатите са подходящи да вършат сложните задължения на тази професия.

78. Професионалният персонал на затвора обикновено се назначава на постоянни договори, има статут на държавни служители и им се гарантира несменяемост при спазване на критериите за добро поведение, ефективност, добро физическо и душевно здраве и подходящо образование.

79.1 Заплатите трябва да са достатъчно мотивиращи за привличане и задържане на подходящ персонал.

79.2 Придобивките и условията на работа трябва да отразяват привлекателността на работата като част от правозащитните органи.

80. Когато е необходимо да бъдат назначени служители на непълен работен ден, същите критерии трябва да се прилагат и по отношение на тях, доколкото това е уместно.

Обучение на затворническия персонал

81.1 Преди да встъпят в длъжност, служителите на затвора задължително преминават курс на обучение, насочен към техните общи и конкретни задължения и изискван за полагането на теоретичните и практическите изпити.

81.2 Управата на затвора трябва да осигурява на служителите си през целия срок на службата им в затвора възможност за поддържане и подобряване на познанията и професионалните им умения посредством участие в опреснителни и квалификационни курсове, организирани на подходящи интервали от време.

81.3 Персоналът, който работи със специални групи затворници, като например чужди граждани, жени, младежи, душевноболни и др., трябва да преминава специализирано обучение, ориентирано към спецификата на работата им.

81.4 Обучението на целия персонал включва запознаване с официалните международни и местни актове и стандартни относно защитата на човешките права, и най-вече с Европейската конвенция за правата на човека и Европейската конвенция против изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание, както и прилагането на Европейските правила за затворите.

Управление на затвора

82. Персоналът на затвора се подбира и назначава въз основа на равнопоставеност, без дискриминация по отношение на пол, раса, цвят на кожата, език, вероизповедание, политическо или друго убеждение, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имуществено състояние, рождено или друго състояние.

83. Администрацията на затвора трябва да въведе системи за организация и управление, които да:

а. гарантират, че затворите се управляват в съответствие със стандарти, прилагащи международните и местните актове за защита на човешките права; и

б. улесняват комуникацията между затворите и между различните категории персонал в отделните затвори и координацията между всички отдели във или извън затвора, обслужващи затворниците, и най-вече по отношение на грижите за и реинтеграцията на затворниците.

84.1 За всеки затвор отговаря началник, който трябва да е подходящ за този пост по отношение на своя характер, административни способности, професионална подготовка и опит.

84.2 Началниците на затворите се назначават на постоянна длъжност и посвещават цялото си време на служебните си задължения.

84.3 Администрацията на затвора трябва да гарантира, че във всеки момент затворът се намира под пълното

управление на началник, заместник-началник или друг упълномощен служител.

84.4 Ако даден началник отговаря за повече от един затвор, задължително трябва да има допълнително служебно лице, което да отговаря за всеки един от тях.

85. Сред затворническия персонал трябва да има равномерно разпределение между мъже и жени.

86. Необходимо е да се предостави възможност управата на затвора да се консултира с затворническия персонал като цяло по всякакви общи въпроси, особено такива, отнасящи се до условията по трудовите им правоотношения.

87.1 Необходимо е да се предоставят условия за насърчаване на по-успешното общуване между управата на затвора, останалия персонал, външните институции и затворниците.

87.2 Началникът, управата на затвора и по-голямата част от останалия затворнически персонал трябва да може да говори езика на по-голямата част от затворниците или език, разбираем за по-голямата част от тях.

88. Европейските правила за затворите задължително се прилагат и в частните затвори в държавите, където съществуват такива.

Специализиран персонал

89.1 Доколкото това е възможно, в персонала трябва да бъде включен достатъчен брой специалисти като психиатри, психолози, социални работници, учители, преподаватели по професионално обучение, физкултура и спорт.

89.2 Когато е възможно, трябва да се насърчават доброволци и служители на непълен работен ден да осигуряват допълнителни дейности за затворниците.

Обществена осведоменост

90.1 Администрацията на затвора трябва да се стреми постоянно да осведомява обществеността за целите на затворническата система и работата на затворническия персонал, за да може обществеността по-добре да осъзнава ролята на институцията на затвора в обществото.

90.2 Администрацията на затвора трябва да насърчава гражданите да предоставят на доброволни начала различни услуги за затвора в случаите, където това е уместно.

Проучвания и оценка

91. Администрацията на затвора трябва да подкрепя програми за проучване и оценка на целите на затворническата система, ролята на затвора в демократичното общество и степента на постигане на тези цели.

Част VI

Инспекции и мониторинг

Държавни инспекции

92. Затворите подлежат на редовни инспекции от държавен орган с цел да се прецени дали се управляват в съответствие с изискванията на националното и международното законодателство и разпоредбите на настоящите правила.

Независим мониторинг

93.1 Условията за лишаване от свобода и отношението към затворниците подлежат на наблюдение от независим орган или органи, чиито констатации могат да се обявяват публично.

93.2 Независимият наблюдаващ орган или органи се насърчава да си сътрудничи с международните институции,

които имат законното право да посещават лишени от свобода лица.

Част VII

Неосъдени затворници

Статут на неосъден

94.1 За целите на настоящите правила терминът „неосъдени затворници“ означава затворниците с постановена от съдебните органи мярка за неотклонение преди разглеждане на делото им и произнасяне на осъдителна или друга присъда.

94.2 Държавата може да реши да разглежда затворниците без присъда като неосъдени, ако процедурата по отправеното от тях обжалване не е приключила.

Подход към неосъдените затворници

95.1 Режимът на неосъдените затворници не бива да се влияе от възможността за бъдещо осъждане за престъпно деяние.

95.2 Правилата в тази част предоставят допълнителни гаранции за неосъдените затворници.

95.3 При третирането на неосъдените затворници администрацията на затвора трябва да се ръководи от правилата, прилагани към всички затворници, като позволява на неосъдените затворници да участват в различни дейности, постановени в настоящите правила.

Настаняване

96. Доколкото е възможно, неосъдените затворници трябва да получат възможност за настаняване в единични килии, освен ако не се прецени, че е в тяхна полза да живеят заедно с други неосъдени затворници, или съдът разпорежи как точно да бъде настанен конкретен неосъден затворник.

Дрехи

97.1 На неосъдените затворници трябва да се позволява да носят собствените си дрехи, ако те са подходящи за носене в затвора.

97.2 На неосъдените затворници, които нямат подходящи дрехи, се предоставят дрехи, които не бива да са еднакви като униформите, носени от осъдените затворници.

Правни съвети

98.1 Неосъдените затворници трябва да бъдат ясно информирани за правото им да ползват правни съвети.

98.2 На неосъдените затворници трябва да се предоставят всички необходими условия да подготвят защитата си и да се срещат с адвокатите си.

Контакти с външния свят

99. Стига да не съществува специална забрана от страна на съдебните органи за конкретен случай, неосъдените затворници:

а. могат да имат свиждания и да общуват със семействата си и други лица по същия начин, както и осъдените затворници;

б. могат да имат допълнителни свиждания и допълнителен достъп до други форми на комуникация; и

в. могат да имат достъп до книги, вестници и други информационни средства.

Трудова заетост

100.1 На неосъдените затворници се предоставя правото да работят, но това няма да е задължително изискване.

100.2 Ако неосъдените затворници решат да работят, тогава по отношение на тях се прилагат всички условия на правило 26, вкл. условията за трудово възнаграждение.

Достъп до режима на осъдените затворници

101. Ако неосъден затворник поиска да му бъде разрешено да спазва режима на осъдените затворници, администрацията на затвора трябва да направи всичко възможно да удовлетвори искането му.

Част VIII

Осъдените затворници

102.1 В допълнение на правилата, прилагащи се към всички затворници, режимът на осъдените затворници трябва да е изграден така, че да им дава възможност да водят почтен и непрестъпен живот.

102.2 Лишаването от свобода чрез настаняване в затвор представлява наказание само по себе си и следователно режимът на осъдените затворници не бива да утежнява страданието, което е резултат от самото пребиваване в затвора.

Прилагане на режима за осъдените затворници

103.1 Режимът за осъдените затворници започва да се прилага още при настаняването в затвора на лице със статут на осъден затворник, освен ако той е започнал по-рано.

103.2 Възможно най-скоро след приемането се изготвят доклади за осъдените затворници, отнасящи се до личното им положение, предложените индивидуални планове за излежаване на присъдата и стратегия за подготвянето им за освобождаване.

103.3 Осъдените затворници трябва да се насърчават да участват в изготвянето на индивидуалните им планове за излежаване на присъдата.

103.4 Доколкото е приложимо, тези планове трябва да включват:

а. трудова заетост;

б. образование;

в. други дейности; и

г. подготовка за освобождаването.

103.5 В режимите на осъдените затворници също така се включват социалната дейност, медицинското обслужване и грижите за психологическото състояние на затворника.

103.6 В цялостния режим на осъдените затворници трябва да съществува и система за отпуски от затвора.

103.7 Затворниците, които са съгласни да го приемат, може да участват в програми на възстановителното правосъдие и за обезщетяване за извършени престъпления.

103.8 Особено внимание трябва да се обърне на предлагането на подходящи планове за излежаване на доживотни и други дългосрочни присъди от съответните затворници.

Организационни аспекти при излежаване на присъди от осъдени затворници

104.1 Доколкото е възможно и в съответствие с изискванията на правило 17, трябва да се вземе предвид

възможността да се използват различни затвори или отделения на затвора за улесняване на управлението на различните режими при определени категории затворници.

104.2 Необходимо е да се утвърди процедура за въвеждане и редовно преразглеждане на индивидуалните планове за излежаване на присъди след разглеждане на съответните отчети, провеждане на консултации със съответния персонал и въпросните затворници, които трябва да участват в този процес, доколкото това е уместно.

104.3 В тези доклади задължително се включват отчетите на персонала, който е директно отговорен за въпросния затворник.

Трудова заетост при осъдените затворници

105.1 Систематизирана програма за трудова заетост трябва да допринася за реализирането на целите на режима на осъдените затворници.

105.2 От осъдените затворници, които не са навършили обичайната пенсионна възраст, може да се изисква да бъдат ангажирани с работа, като се вземе предвид тяхното физическо и психическо състояние, определено от медицинското лице.

105.3 При осъдените затворници, от които се изисква да бъдат трудово заети, работните условия трябва отговарят на стандартите и контрола, прилагани в свободното общество.

105.4 Ако осъдени затворници участват в образователни или други програми по време на часовете за работа като част от индивидуалния им режим, те трябва да получават трудово възнаграждение сякаш не са отсъствали от работния процес.

105.5 При осъдените затворници част от възнаграждението или спестявания им от него могат да се използват за обезщетяване, ако съдът е разпоредил това или въпросният затворник е съгласен.

Образование на осъдените затворници

106.1 Основна част от режимите на осъдените затворници представлява систематизираната образователна програма, в т. ч. развиване на определени умения, целяща да подобри общото образователно равнище на затворниците, както и перспективите им за водене на почтен и непрестъпен живот.

106.2 Всички осъдени затворници трябва да се насърчават да участват в образователни и квалификационни програми.

106.3 Образователните програми на осъдените затворници се изготвят въз основа на предполагаемия им престой в затвора.

Освобождаване на осъдени затворници

107.1 Достатъчно време преди освобожданието им осъдените затворници трябва да бъдат подпомогани с процедури и специални програми, които им дават възможност да осъществят преход от затворническият живот към законопослушен живот в свободното общество.

107.2 За затворниците с по-дългосрочни присъди се предприемат стъпки, осигуряващи постепенното им връщане към живота в свободното общество.

107.3 Това може да се постигне чрез провеждани в затвора програми за предварително освобождение или чрез частично или условно освобождение под наблюдение, съчетани с ефективна социално подпомагане.

107.4 Администрацията на затвора трябва да работи в тясно сътрудничество със службите и институциите, осъществяващи надзора и подпомагащи освободените затворници, за да могат всички осъдени затворници да имат възможност да се установят отново в обществото, и по-конкретно по отношение на семейния живот и намирането на работа.

107.5 За тази цел е необходимо представителите на подобни социални служби или институции да имат необходимия достъп до затвора и затворниците, за да могат да им помагат при подготовката им за

освобождаване и планирането на програмите за последващи грижи.

Част IX

Актуализиране на правилата

108. Европейските правила за затворите подлежат на редовно актуализиране.